

ZAŁOŻENIA DOLNOŚLĄSKIEJ POLITYKI WODNEJ

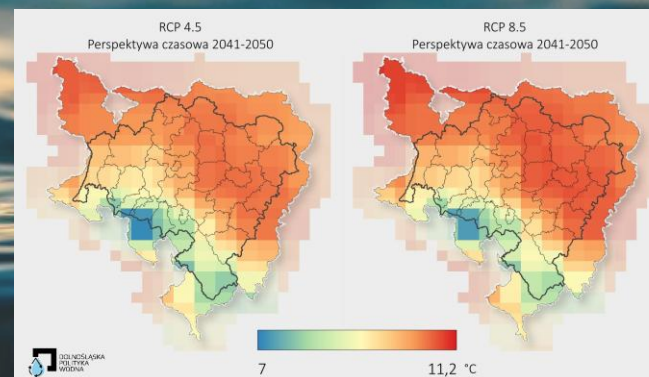

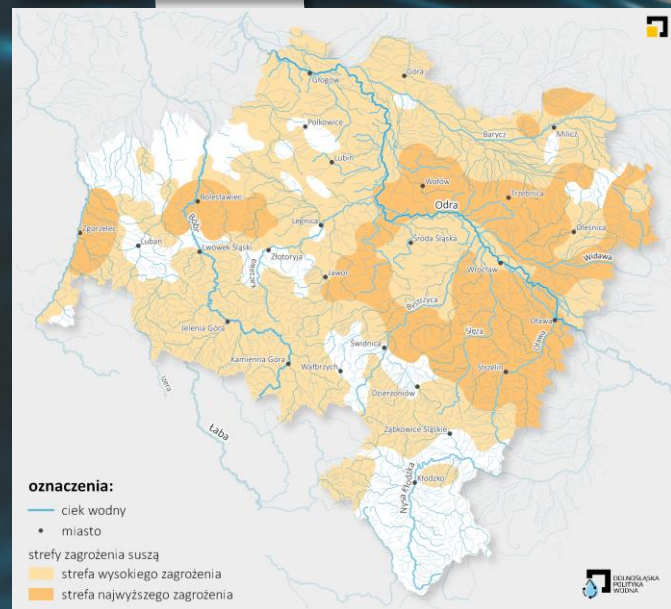
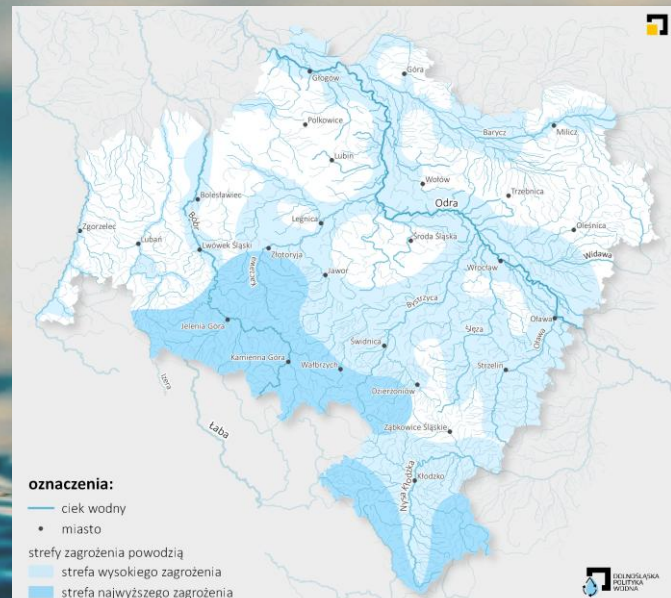
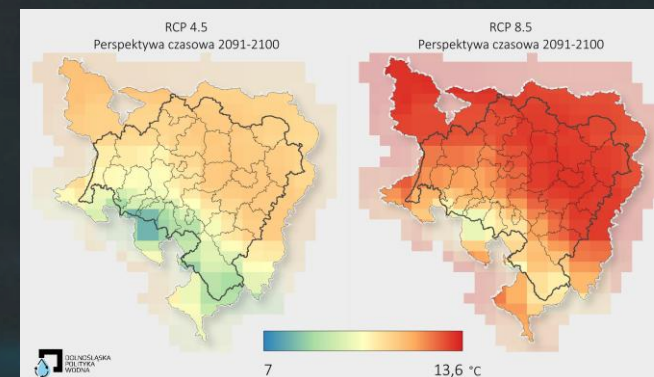
Zróżnicowanie przestrzenne warunków klimatycznych regionu.

Trend wzrostu temperatur
kolejne miesiące są cieplejsze niż typowo,
częściej pojawiają się fale upałów.

źródło: opracowanie IRT na podstawie
<https://klimada2.ios.gov.pl/klimat-scenariusze-portal/>

Zróżnicowanie przestrzenne warunków klimatycznych regionu.

Zamiana rozkładu opadów

zimą pojawia się mniej opadu, natomiast latem opady stają się bardziej intensywne i krótkotrwałe.

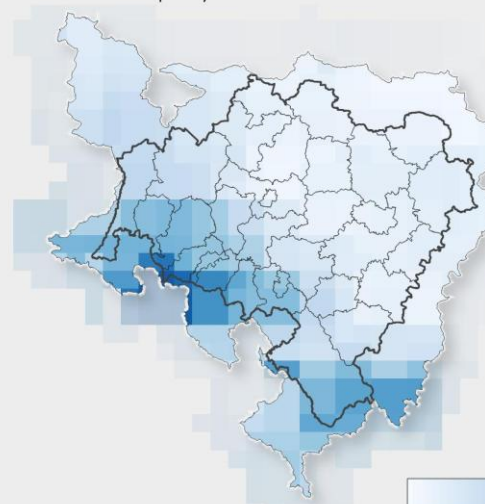

RCP 4.5

Perspektywa czasowa 2041-2050

RCP 8.5

Perspektywa czasowa 2041-2050

609

1 293 mm

źródło: opracowanie IRT na podstawie
<https://klimada2.ios.gov.pl/klimat-scenariusze-portal/>

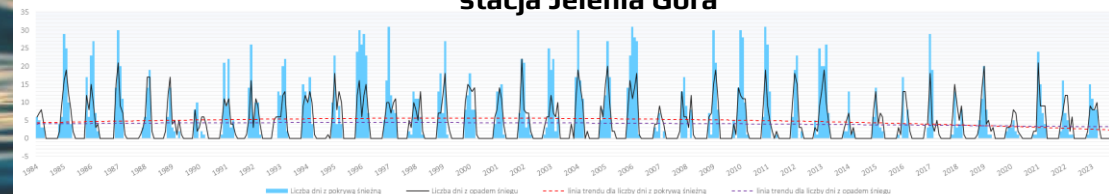
Zróżnicowanie przestrzenne warunków klimatycznych regionu.

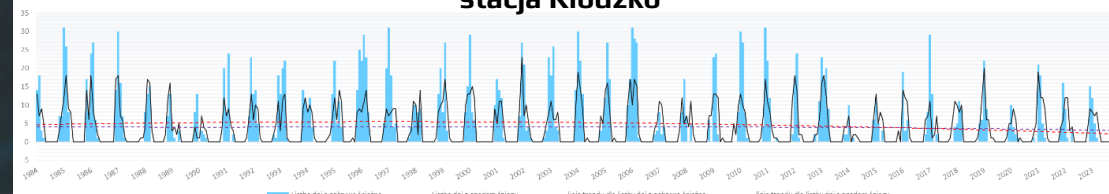
Spadek zalegania pokrywy śnieżnej

wpływa na zmniejszenie zasobów wód powierzchniowych i podziemnych w okresie wiosennym.

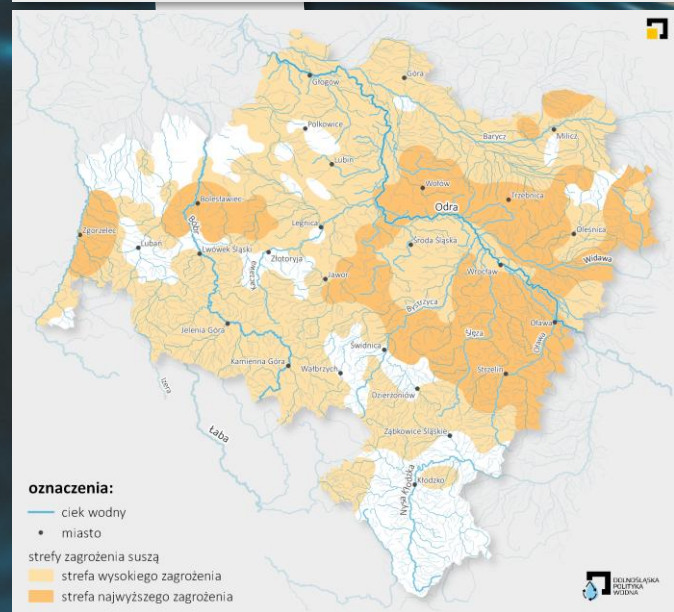
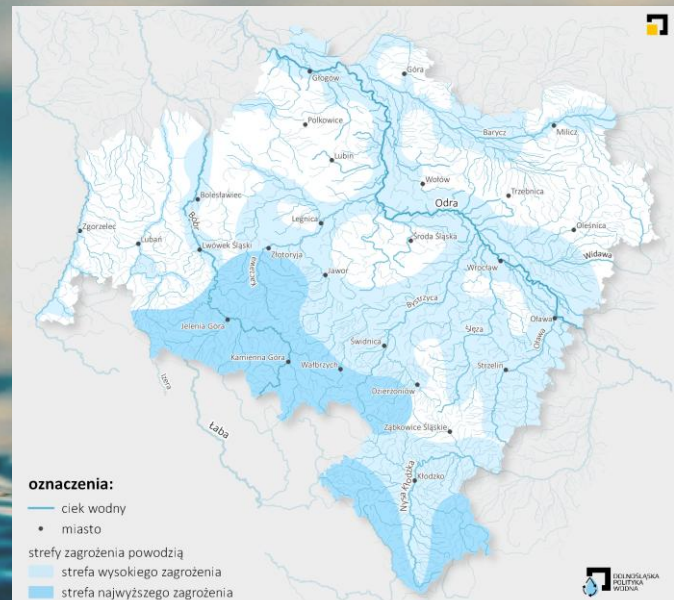
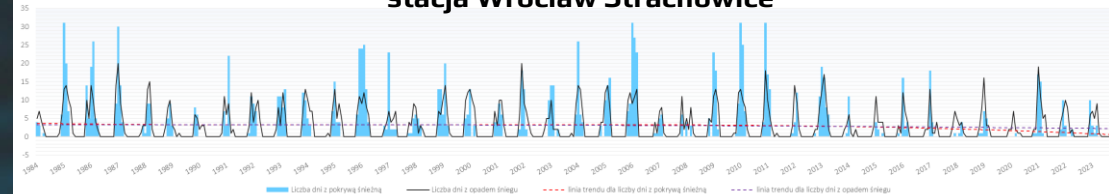
stacja Jelenia Góra

stacja Kłodzko

stacja Wrocław Strachowice

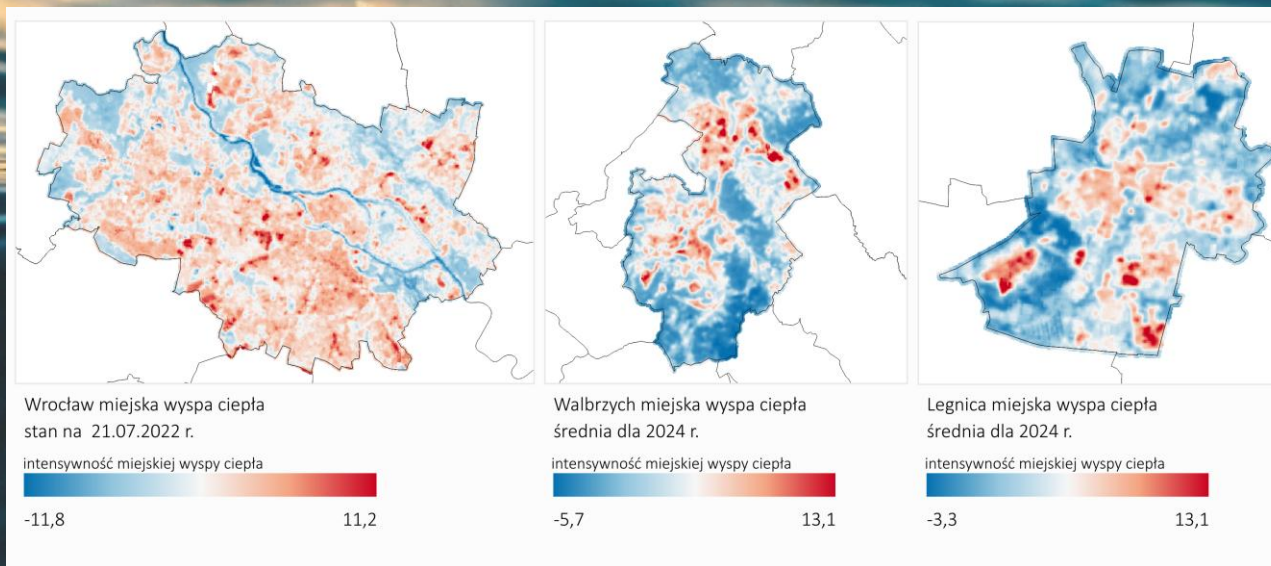

Zróżnicowanie przestrzenne warunków klimatycznych regionu.

Zjawisko klimatu miejskiego
miejska wyspa ciepła, intensyfikacja opadów,
powodzie błyskawiczne, powodzie miejskie.

INTENSYWNOŚĆ MIEJSKIEJ WYPY CIEPŁA - różnica temperatury powierzchni terenu (w każdym pikselu) i średniej temperatury powierzchni terenu referencyjnego*.

* Teren referencyjny - teren niezabudowany lub zabudowany w niewielkim stopniu, o nieprzepuszczalności powierzchni poniżej 30%, pokryty niską roślinnością, z NDVI mniejszym lub równym 0.4 w czasie pomiaru satelitarnego

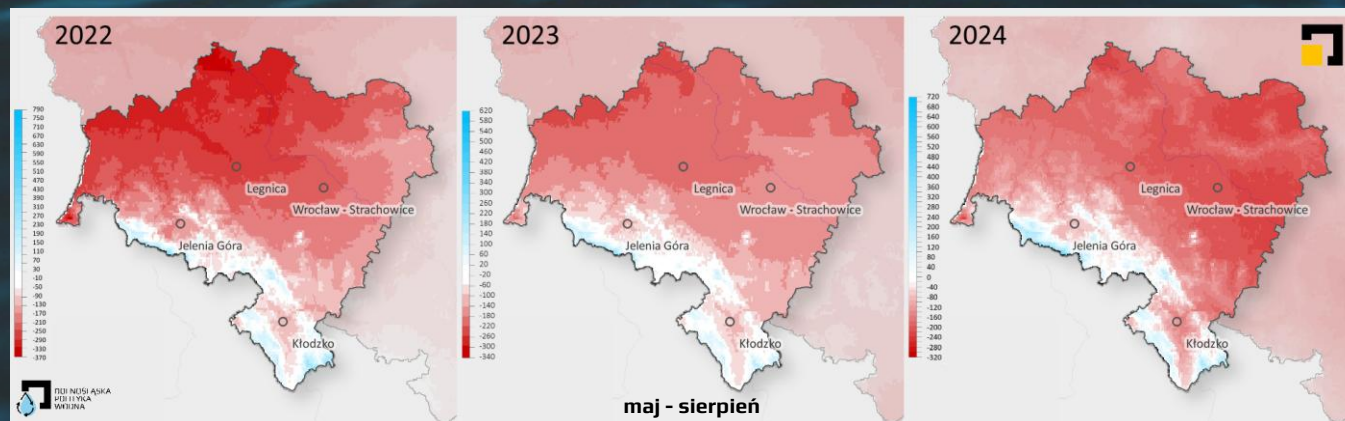
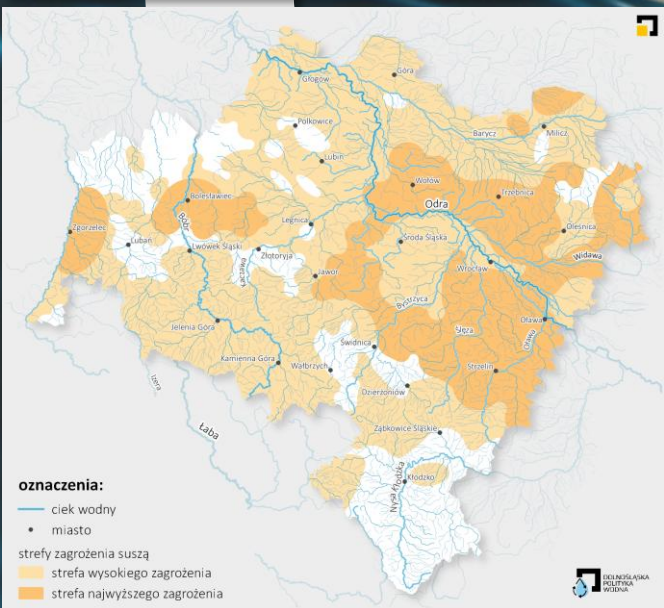
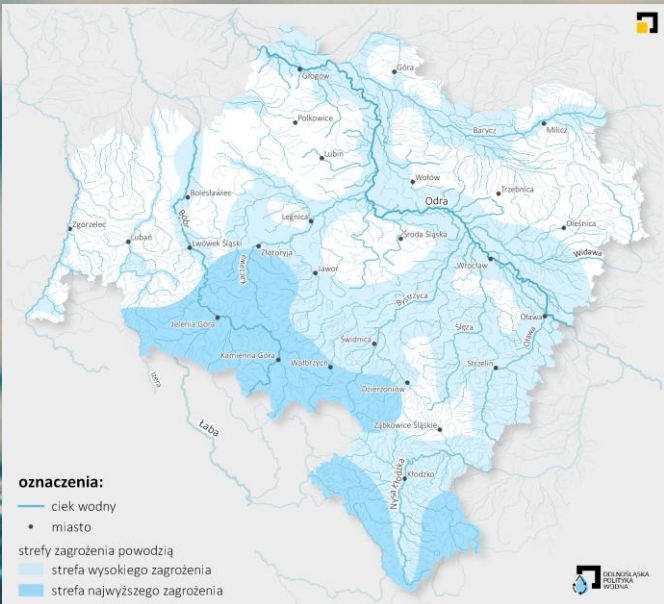
Zróżnicowanie przestrzenne warunków klimatycznych regionu.

Ujemny klimatyczny bilans wodny

sytuacja pojawiająca się corocznie. Świadczy o postępującym problemie deficytu wody

klimatyczny bilans wodny (KBW) jest różnicą pomiędzy zasilaniem opadowym, czyli wysokością opadów, a parowaniem terenowym

źródło: opracowanie IRT na podstawie
<https://klimat.imgw.pl/pl/klimatyczny-bilans-wodny/#2021/01/>

Zróżnicowanie przestrzenne warunków klimatycznych regionu.

Powodzie i susze mogą występować w tym samym czasie na nieodległych terenach lub występować po sobie – pojawienie się nawaalnych deszczy powodujących powódź oraz erozję globową, po okresie głębokiej suszy.

Wypracowanie rozwiązań niekolidujących ze sobą w kontekście zapobiegania suszy i powodzi

Trend wzrostu temperatur

Zamiana rozkładu opadów

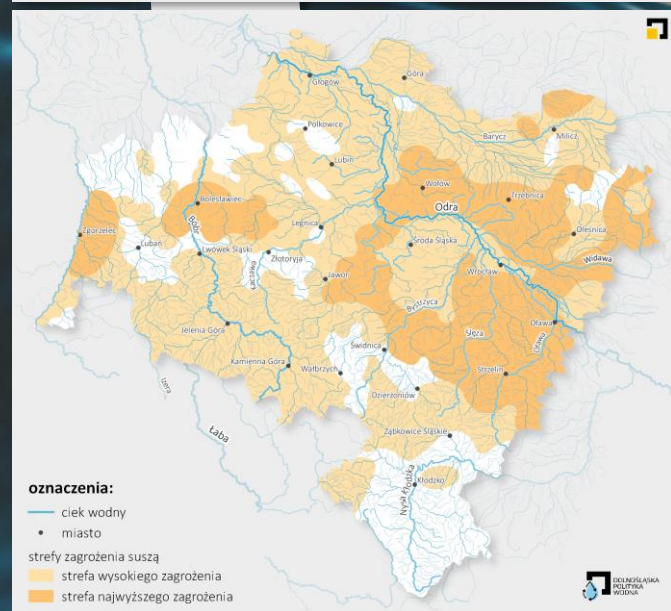
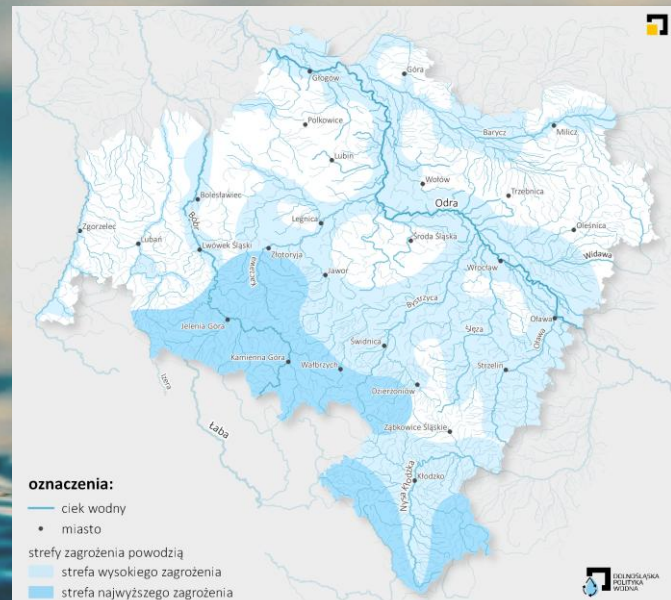
Spadek zalegania pokrywy śnieżnej

Zjawisko klimatu miejskiego

Ujemny klimatyczny bilans wodny

Kompetencje samorządu województwa w zakresie zagadnień wodnych są mocno ograniczone i zgodnie z Ustawą o samorządzie województwa z dnia 5 czerwca 1998 r. mogą koncentrować się głównie na:

- **prowadzeniu polityki rozwoju województwa**, m.in. w zakresie edukacji publicznej, modernizacji terenów wiejskich, zagospodarowania przestrzennego, ochrony środowiska – w tym racjonalnego korzystania z zasobów przyrody oraz kształtowania środowiska naturalnego, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju (art. 11, ust. 2 pkt 5), bezpieczeństwa publicznego (art. 14), wspierania rozwoju nauki i współpracy między sferą nauki i gospodarki, popieranie postępu technologicznego oraz innowacji (art. 11, ust. 2 pkt 6), współpracy zagranicznej (art. 75 -77),
- **programowaniu i dysponowaniu wydatkowaniem środków finansowych** krajowych i UE (art. 11 ust 2, pkt 3),
- **działaniach edukacyjnych** (art. 11 ust 2, pkt 4 i art. 14 ust. 1 pkt 1), skoncentrowanych na podnoszeniu świadomości o zasobie wodnym i konieczności zrównoważonego zużycia wody ze względu na jej ograniczone zasoby,
- **lobbingu** ukierunkowanym na skuteczną ochronę rzek (w tym podmiotowość Odry) i środowisk wodolubnych,
- **roli opiniodawczo – doradczej** która daje możliwość wpływu na działania poziomu krajowego (przedstawiciel marszałka województwa wchodzi w skład organu opiniodawczo-doradczego Prezesa Wód Polskich) – zgodnie z art. 250. [Komitety konsultacyjne] Ustawy Prawo wodne z dnia 20 lipca 2017 r

zauważając jednak rosnące potrzeby związane z zagadnieniami wodnymi, Zarząd Województwa Dolnośląskiego podjął decyzję o konieczności włączenia aspektu wodnego w szeroko pojętą politykę rozwoju województwa poprzez opracowanie i wdrażanie **Dolnośląskiej Polityki Wodnej, mającej na celu ukierunkowanie sektorowych polityk na inteligentne i rozsądne korzystanie z wody**

**Co kształtuje
naszą wizję
polityki wodnej?**

PODEJŚCIE ZLEWNIOWE

Planowanie przestrzenne musi być realizowane na poziomie zlewni, co wymaga współpracy między gminami położonymi w jej granicach.

Taki podejście umożliwia kompleksowe zarządzanie zasobami wodnymi, uwzględniające naturalne procesy hydrologiczne a także potrzeby lokalnych społeczności.

**PODSTAWĄ JEST WSPÓŁPRACA TERENÓW POŁOŻONYCH W GÓRNYM
I DOLNYM BIEGU RZEKI = WSPÓŁPRACA ZLEWNIOWA**

Prewencyjne planowanie przestrzenne

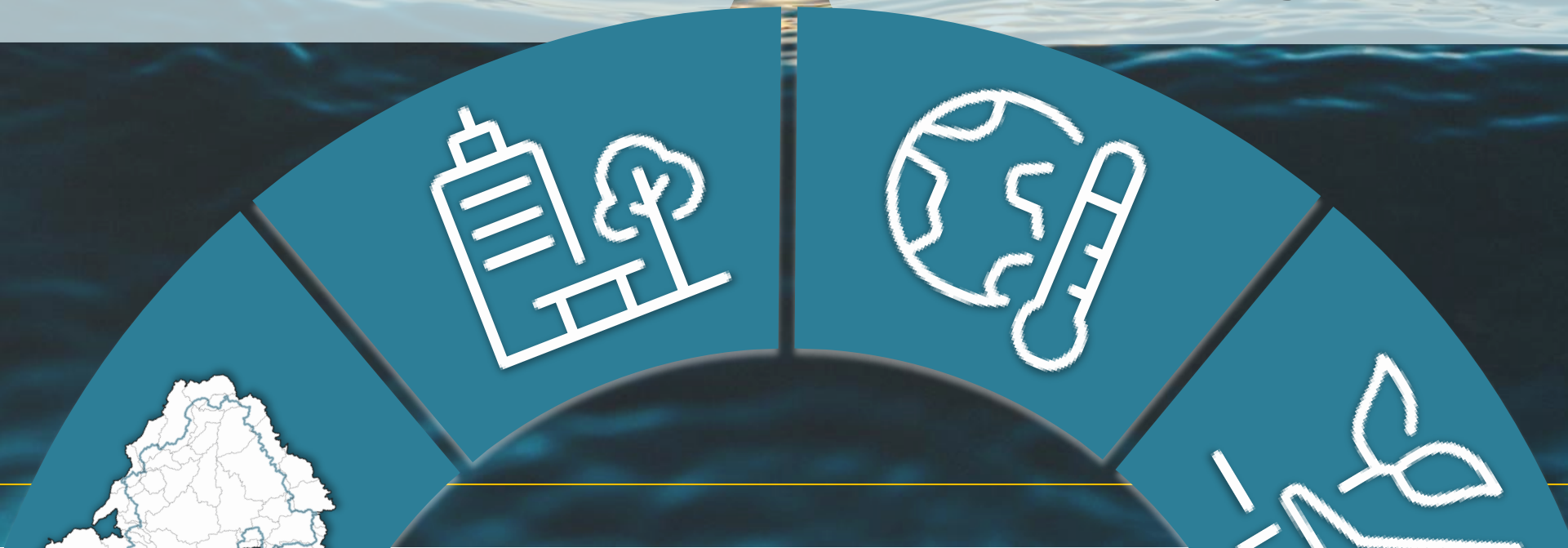
Wykorzystanie potencjału prewencyjnego charakteru planowania przestrzennego.

Daje możliwość minimalizacji negatywnych skutków przekształceń przestrzeni, redukcji ryzyka powodziowego i suszowego, a także zapobiegania nadmiernemu uszczelnieniu powierzchni i degradacji naturalnych obszarów retencyjnych.

Adaptacja do zmian klimatycznych

Jako odpowiedź na wyzwania, jakie niesie ze sobą zmieniający się klimat – coraz częstsze susze, powodzie i ekstremalne zjawiska pogodowe.

Obejmuje nie tylko inwestycje, ale również zmiany w zarządzaniu, edukację społeczeństwa oraz dostosowanie prawa i polityk lokalnych do realiów zmieniającego się klimatu.

Rozwiązania oparte na naturze w tym retencja krajobrazowa

sięgajmy po **rozwiązania oparte na naturze**, ukierunkowane na **zatrzymywaniu wody w krajobrazie**, m.in. w glebie, lasach, mokradłach i zbiornikach naturalnych – **podstawowy element zrównoważonej gospodarki wodnej**.

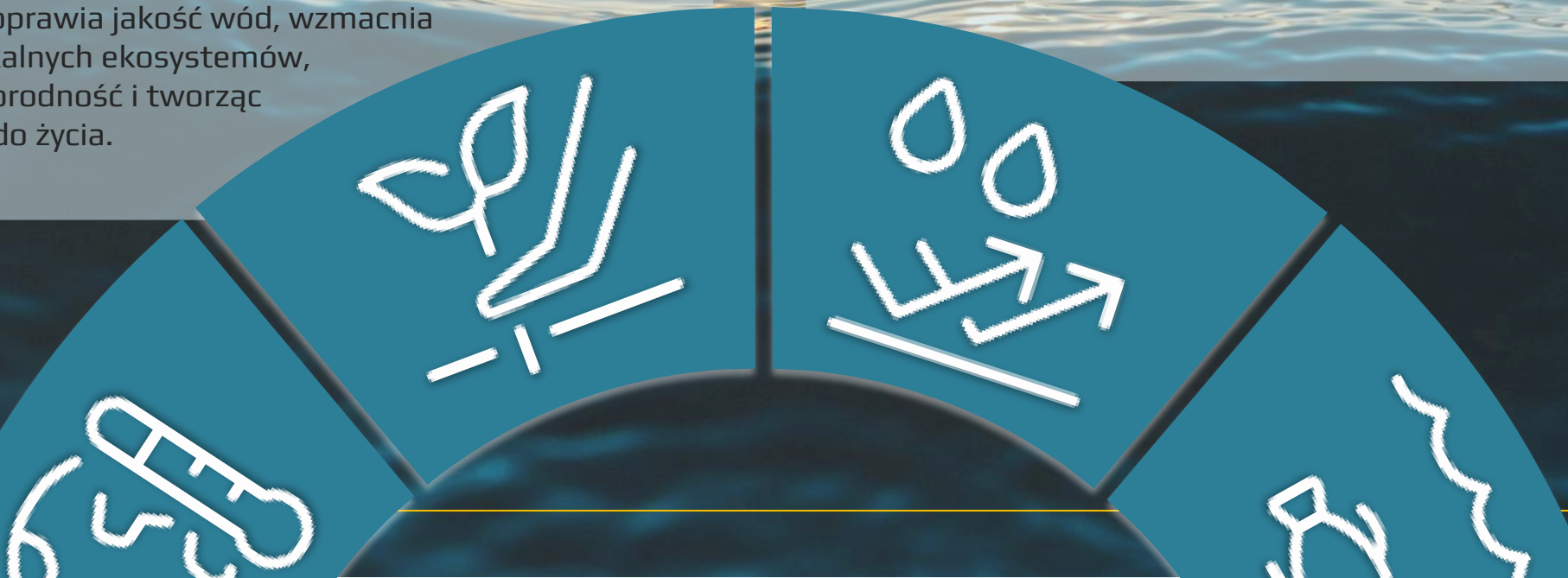
Takie podejście nie tylko zwiększa retencję wody w zlewni, ograniczając zarówno skutki suszy, jak i powodzi, ale również wspiera równowagę hydrologiczną, ogranicza spływ powierzchniowy, poprawia jakość wód, wzmacnia funkcjonowanie lokalnych ekosystemów, wspierając bioróżnorodność i tworząc korzystne warunki do życia.

Ograniczanie śladu wodnego

mające na celu efektywniejsze i bardziej oszczędne gospodarowanie wodą w różnych sektorach życia

Ograniczanie śladu wodnego jest kluczowe dla zrównoważonego rozwoju i ochrony cennych zasobów wodnych dla przyszłych pokoleń.

Każdy z nas, poprzez codzienne wybory i działania, powinien mieć w tym swój udział.

Ochrona ekosystemów wodnych

Woda to nie tylko zasób, ale także fundament całych ekosystemów.

Ochrona jezior, rzek, bagien i mokradeł ma kluczowe znaczenie.

Ich degradacja prowadzi do utraty nie tylko gatunków i siedlisk, ale także usług ekosystemowych – dlatego ich ochrona powinna być priorytetem w polityce wodnej.

Woda jako dziedzictwo

Uznanie wody za część wspólnego dziedzictwa wzmacnia społeczne poczucie odpowiedzialności i sprzyja długofalowemu, zrównoważonemu podejściu do jej ochrony.

Postrzegamy ją nie tylko jako zasób gospodarczy, ale również jako element dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, który należy chronić i pielęgnować z myślą o przyszłych pokoleniach.

Woda jako kluczowy zasób strategiczny

Obecnie woda staje się nie tylko przedmiotem zarządzania środowiskowego, ale także kluczowym elementem suwerenności i długofalowej odporności państwa.

Polityka wodna musi więc być traktowana priorytetowo – zarówno w planach rozwoju gospodarczego, jak i w polityce bezpieczeństwa państwa.

Współzaangażowanie interesariuszy

Szerokie uwzględnienie głosu wszystkich interesariuszy – od instytucji publicznych, przez samorządy i społeczności lokalne, po sektor prywatny i organizacje pozarządowe.

Tylko poprzez dialog i współpracę możliwe jest tworzenie rozwiązań, które odpowiadają na realne potrzeby ludzi oraz środowiska.

MISJA

Wprowadzenie „priorytetu wodnego” we wszystkich aspektach polityki rozwoju prowadzonej przez samorząd województwa dolnośląskiego oraz podnoszenie społecznej świadomości o wodzie jako dziedzictwie i ograniczonym zasobie.

CEL

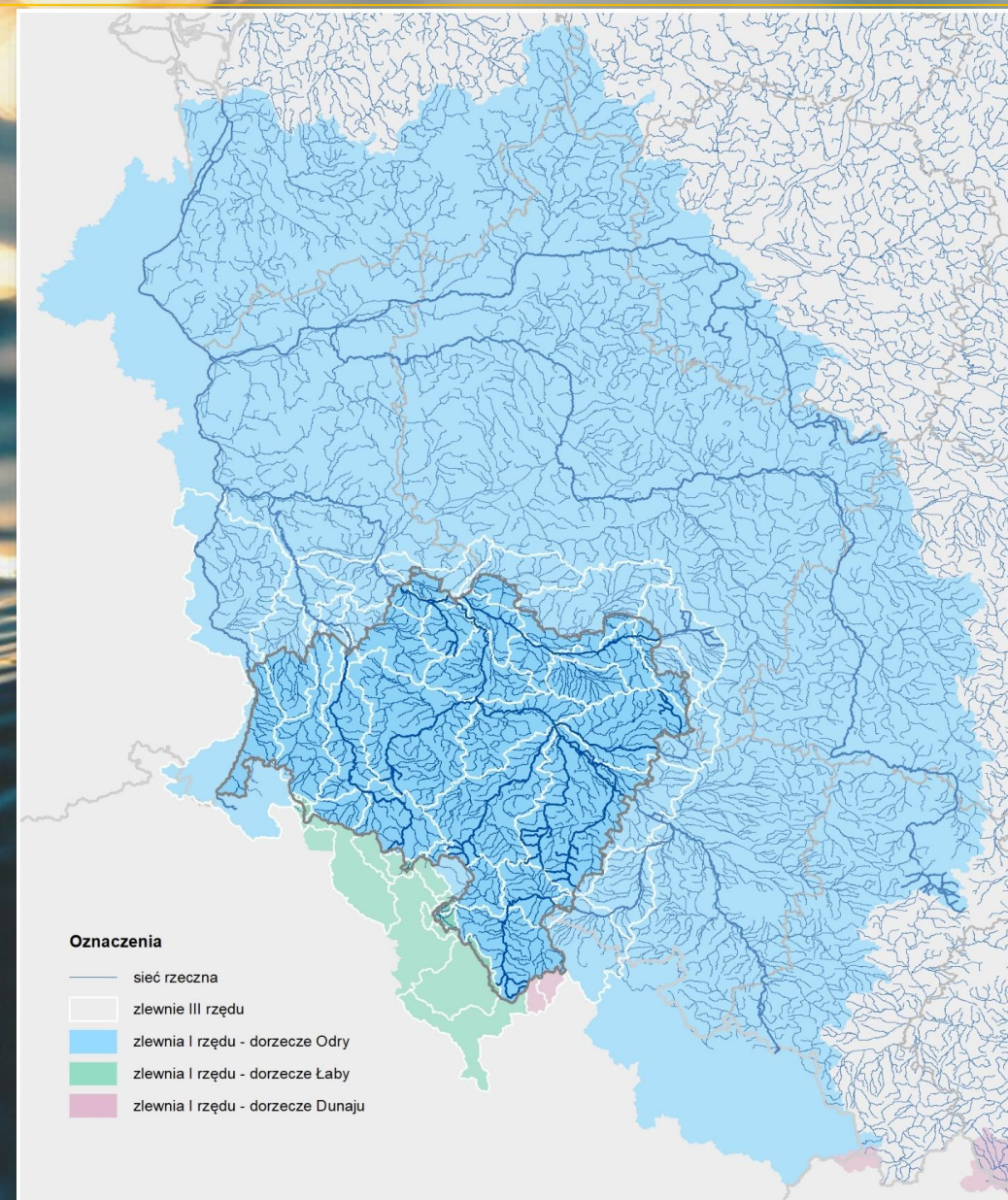
- Osiągnięcie wysokiej jakości wód powierzchniowych oraz podziemnych
- Zabezpieczanie i retencjonowanie zasobu wodnego pod kątem utrzymania ekosystemów, bezpieczeństwa, produkcji rolnej oraz przyjaznej środowisku gospodarki - ograniczenie śladu wodnego
- Wykształcenie odpowiedzialnych postaw społecznych wobec zasobów wodnych i obiegu wody w przyrodzie.

Zachęcamy do zapoznania się z działaniami związanymi z Dolnośląską Polityką Wodną na naszej stronie irt.wroc.pl!

DOLNOŚLĄSKA POLITYKA WODNA - ZAŁOŻENIA

MAJ 2024

CELE DPW

CEL 1

Priorytet wodny
w regionalnych
politykach sektorowych

CEL 2

Dobry stan wód
i ekosystemów
wodnych dorzecza Odry

CEL 3

Bezpieczeństwo wodne
i odporność regionu

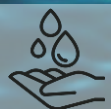
CEL 4

Współpraca „ponad
granicami”,
„niebieska dyplomacja”

CEL 5

Edukacja o „wodzie”

CEL 1 Priorytet wodny w regionalnych politykach sektorowych

CEL 2 Dobry stan wód i ekosystemów wodnych dorzecza Odry

CEL 3 Bezpieczeństwo wodne i odporność regionu

CEL 4 Współpraca „ponad granicami”, „niebieska dyplomacja”

CEL 5 Edukacja o „wodzie”

CEL 1 Priorytet wodny w regionalnych politykach sektorowych

Potrzeba

konieczność integracji i implementacji celów DPW do innych sektorów regionalnej polityki rozwoju, poprzez nadanie interdyscyplinarnym zagadnieniom gospodarowania i ochrony wód **funkcji nadrzędnej** w nowotworzonych oraz aktualizowanych dokumentach strategicznych, planistycznych oraz branżowych, programujących rozwój na poziomie regionalnym celem uzyskania efektu synergii.

Działania

- analiza zgodności regionalnych dokumentów strategicznych, w tym branżowych z celami DPW, **identyfikacja rozbieżności i barier**
- **katalog rekomendacji** dla poszczególnych sektorów regionalnej polityki rozwoju stworzony we współpracy z departamentami i jednostkami UMWD, odpowiedzialnymi za ich kreowanie i wdrażanie
- ...

CEL 2 Dobry stan wód i ekosystemów wodnych dorzecza Odry

CEL 3 Bezpieczeństwo wodne i odporność regionu

CEL 4 Współpraca „ponad granicami”, „niebieska dyplomacja”

CEL 5 Edukacja o „wodzie”

CEL 2 Dobry stan wód i ekosystemów wodnych dorzecza Odry

Potrzeba

konieczność redukcji zanieczyszczeń wód oraz poprawa jakości wód podziemnych i powierzchniowych, stanu ekologicznego oraz bioróżnorodności rzek a także obszarów wodozależnych regionu.

Działania

- uruchomienie **systemu monitoringu stanu rzek dorzecza Odry** (bez rzeki Odry – poziom krajowy), identyfikacja największych wodnych biorców i „emitentów”
- **przywrócenie i ochrona funkcji ekologicznych mokradeł** na terenie Dolnego Śląska, zwłaszcza torfowisk i bagien
- **renaturyzacja wybranych rzek** (zgodnie ze zaktualizowanym Planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry - **70 JCWR** do renaturyzacji)
- lobbowanie za:
 - wprowadzeniem oceny skumulowanego oddziaływania zrzutów ścieków,
 - objęciem ochroną obszarów zasilania wód mineralnych,
 - zwiększeniem skuteczności systemu gospodarowania i ochrony wód, w tym nadania podmiotowości prawnej Odrze
- wspieranie rozwiązań bazujących na nowych technologiach oraz na naturze (np. strefy buforowe), odgrywających kluczową rolę w prototypowaniu i skutecznym rozwiązywaniu problemów środowiskowych.

CEL 3 Bezpieczeństwo wodne i odporność regionu

CEL 4 Współpraca „ponad granicami”, „niebieska dyplomacja”

CEL 3 Bezpieczeństwo wodne i odporność regionu

Potrzeba

konieczność podjęcia działań na rzecz zwiększania odporności na niedobory i nadmiary wody z uwzględnieniem regionalnych uwarunkowań klimatycznych, środowiskowych i charakterystyki gospodarczej, w tym:

- 4.1. łagodzenie negatywnych skutków zmian klimatu - powodzi, suszy, fal upałów, w tym wysoka zdolność retencyjna dorzecza Odry
- 4.2. dostęp do czystej i przystępnej cenowo wody
- 4.3. przeciwdziałanie zagrożeniom antropogenicznym w dolinach rzek dorzecza Odry

Działania

ukierunkowane na zwiększanie zdolności retencyjnej i spowolnienie spływu wód z poszczególnych zlewni obszaru dorzecza Odry, w tym:

- **diagnoza zdolności retencyjnych poszczególnych zlewni** międzynarodowego dorzecza rzeki Odry w granicach województwa dolnośląskiego, czyli przestrzenne zidentyfikowanie obszarów o właściwościach przechwytywania, gromadzenia i ograniczenia spływu wód opadowych oraz roztopowych w poszczególnych zlewniach województwa dolnośląskiego (głównie w oparciu o retencję niesterowalną i krajobrazową),
- stworzenie zwizualizowanej kartograficznie **bazy danych przestrzennych potencjału retencyjnego** Dolnego Śląska,
- zaproponowanie (i lobbowanie wdrożenia) systemowego rozwiązania, które pozwoliłyby **chronić retencyjną funkcję terenów o potencjale retencyjnym** za pomocą odpowiednich narzędzi planowania przestrzennego
- **odtworzenie terenów o potencjale retencyjnym**

CEL 4 Współpraca „ponad granicami”, „niebieska dyplomacja”

CEL 5 Edukacja o „wodzie”

CEL 4 Współpraca „ponad granicami”, „niebieska dyplomacja”

Potrzeba

konieczność uruchomienia wielopłaszczyznowej współpracy w kierunku wspólnego, inteligentnego i prośrodowiskowego zarządzania zasobami wodnymi w **ujęciu zlewniowym** (konieczność przekraczania skali lokalnej) na rzecz zrównoważonego gospodarowania wodą, prewencji przestrzennej i prowadzenia merytorycznej dyskusji na temat gospodarczego wykorzystania wody, w tym również na cele energetyczne, przy jednoczesnym minimalizowaniu negatywnego oddziaływania działalności człowieka na środowisko oraz poszukiwania skutecznych narzędzi chroniących rzeki.

Działania

- powołanie **Zespołu doradczego ds. Dolnośląskiej Polityki Wodnej**, jako ciała doradczego Zarządu Województwa Dolnośląskiego
- powołanie „samorządowych/lokalnych rad zlewni” – skupiających wszystkie samorządy położone w granicach zlewni np. III/IV rzędu (celem koordynacji działań i polityki przestrzennej gmin, wpływającej na warunki hydrologiczne zlewni.)
- wspieranie inicjatywy, które promują dialog i współpracę w zakresie zrównoważonego zarządzania wodami,
- ...

CEL 5 Edukacja o „wodzie”

CEL 5 Edukacja o „wodzie”

Potrzeba

konieczność podniesienia świadomości społecznej o „wodzie” jako dziedzictwie i ograniczonym zasobie, który należy chronić i wykorzystywać w zrównoważony sposób,

Działania

- uruchomienie ogólnodostępnej **DOLNOŚLĄSKIEJ BAZA WIEDZY O WODZIE**
- **kampanie edukacyjne dedykowane różnym grupom adresatów**, wskazujące konieczność podejścia zintegrowanego w polityce wodnej - nacisk na akcje wśród największych biorców i emitentów,
- **promowanie działań opartych na naturze** (m.in. zwiększanie możliwości retencyjnych z naciskiem na retencję naturalną i krajobrazową),
- wzmocnienie zaangażowania społeczeństwa, w tym identyfikacja i włączenie w akcje lokalnych liderów,
- promocja efektywności wykorzystania zasobów wodnych w gminach Dolnego Śląska (np. regionalny **konkurs na najniższy ślad wodny w gminach**)

WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO

Analiza opiera się o retencję krajobrazową i niesterowaną

Bagna i mokradła

Retencja leśna

Retencja glebowa

Melioracje rolnicze

Retencja dolin rzecznych

Retencja starorzeczy

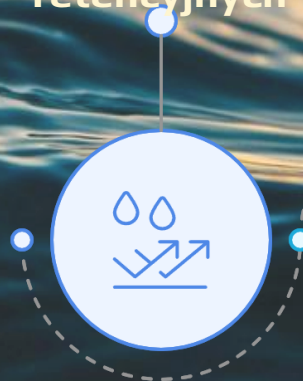

Retencja małych
zbiorników wodnych

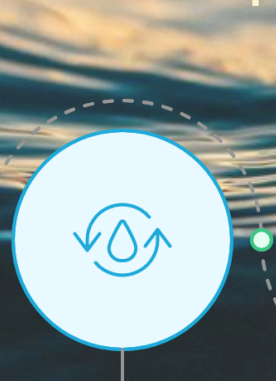

Retencja miejska

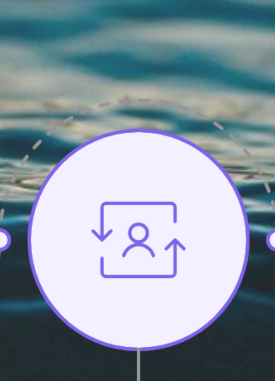
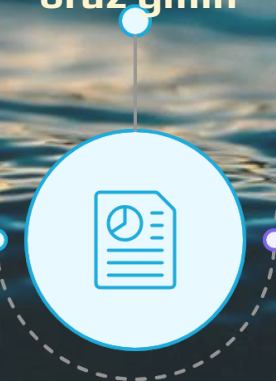
identyfikacja
obszarów
o właściwościach
retencyjnych

stworzenie bazy
danych
przestrzennych

opracowanie
raportów zlewni
oraz gmin

analiza możliwości
zwiększenia
potencjału
retencyjnego

opracowanie
wniosków
i rekomendacji

wdrażanie
rekomendacji

WSPÓŁPRACA

- Departamenty UMWD
- Zespół Marszałka ds. DPW
- Jednostki i spółki podległe Zarządowi Województwa Dolnośląskiego (m.in. DAWG, DODN, IRT, DZPK, DBGiTR, Uzdrowiska – Sanatoria Dolnośląskie, ...)
- Jednostki samorządu terytorialnego
- Bank Gospodarstwa Krajowego
- PGW Wody Polskie
- Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej
- Dolnośląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
- Lasy Państwowe
- NGO
- Ministerstwo Klimatu i Środowiska
- Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
- Uczelnie, instytuty badawcze, placówki edukacyjne, ...
- Przedsiębiorstwa

INTERESARIUSZE

- UMWD i jednostki mu podległe
- jednostki samorządu terytorialnego poziomu lokalnego,
- NGO,
- Międzynarodowa Komisji Ochrony Odry przed Zanieczyszczeniami (MKOOpZ),
- Lokalne Partnerstwa ds. Wody,
- Euroregiony Nysa i Glacensis,
- EUWT NOVUM,
- przedsiębiorcy, rolnicy, leśnicy
- placówki edukacyjne,
- instytucje/firmy zajmujące się gospodarką wodną, planowaniem przestrzennym i ochroną środowiska,
- mieszkańcy Dolnego Śląska.

DZIEDZINY POWIĄZANE

interdyscyplinarne podejście do polityki wodnej uwzględnić musi taką problematykę jak:

- adaptacja do zmian klimatu,
 - neutralność klimatyczna,
 - **zagrożenia naturalne – susza, powódź**
 - gospodarowanie wodami opadowymi na obszarach zurbanizowanych,
 - rozwój i ochrona błękitno-zielonej infrastruktury,
 - mała retencja, w tym retencja krajobrazowa,
 - ochrona środowiska przyrodniczego, w tym siedlisk i obszarów wodozależnych,
 - energetyka, szczególnie w kontekście technologii wodorowych a także hydroenergetyki,
 - rolnictwo,
 - leśnictwo,
 - transport (wodny - żegluga),
 - gospodarka komunalna – wodno-kanalizacyjna,
 - jakość i ilość zasobów wodnych (powierzchniowych, podziemnych, a także pokrywy śnieżnej),
 - zanieczyszczenie wód (zrzuty ścieków, zanieczyszczenia powierzchniowe), w tym monitoring wód,
 - działalność gospodarcza, w tym technologie wodochłonne,
 - turystyka,
 - uzdrowiska,
 - **zagospodarowanie przestrzenne,**
 - świadomość społeczna i edukacja,
- oraz innych wyzwań i zagadnień.

Instytut Rozwoju Terytorialnego

irt.wroc.pl

aleksandra.sieradzka@irt.wroc.pl